

Asia

Komission työohjelma 2020

Kokous

-

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio julkaisi työohjelmansa kuluvalle vuodelle 29.1.2020.

Yleisten asioiden neuvosto 25.2.2020 kävi työohjelmasta näkemystenvaihdon. Osana vuotuista ohjelmasuunnittelua neuvostossa oli esillä myös komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin yhteinen julistus vuoden 2020 lainsäädäntöprioriteeteista. Esille tulleet näkemykset ja Suomen pj-valtiona joulukuussa lähettämä kirje, jossa tiivistettiin ministereiden epävirallisen lounaskeskustelun 19.11.2019 ja neuvoston näkemystenvaihdon 10.12.2019 pääkohdat, muodostavat pohjan neuvoston keskusteluille komission ja parlamentin kanssa. Yhteinen julistus on määrä hyväksyä yleisten asioiden neuvostossa 24.3.2020.

Yleisten asioiden neuvosto jatkoi myös alustavaa näkemystenvaihtoa monivuotisesta ohjelmasuunnittelusta, johon palataan tarkemmin toukokuussa. Komission, neuvoston ja parlamentin on määrä vaihtaa ensimmäistä kertaa näkemyksiä lainsäädäntötyön päätavoitteista ja prioriteeteista koko uudella toimikaudella. EU:n strateginen ohjelma ja komission puheenjohtajan von der Leyenin poliittiset suuntaviivat muodostavat kehyksen näille keskusteluille. Komission aloitteesta aiheesta voidaan laatia toimielinten yhteiset päätelmät.

Suomen kanta

Hallitusohjelman mukaisesti Suomen tavoitteita EU-politiikassa ovat: 1) vahva, yhtenäinen ja toimintakykyinen EU, jolla on kyky ratkaista globaaleja haasteita; 2) ekologisesti kestävä EU globaalina ilmastojohtajana; 3) sosiaalisesti kestävä ja tasa-arvoinen EU; 4) taloudellisesti kestävä EU – maailman kilpailukykyisin talousalue sekä 5) turvallinen EU.

Suomen puheenjohtajakaudellaan eri sektoreilla vetämistä tulevaisuutta luotsaavista strategisen ohjelman jalkauttamiskeskusteluista saatiin neuvoston/puheenjohtajavaltion vaikuttamisviestejä uudelle komissiolle, esimerkiksi kestäväan kasvuun, hyvinvointitalouteen, tasa-arvoon, datapolitiikkaan sekä muuttoliikkeeseen liittyen. Suomi jatkaa puheenjohtajuusohjelmansa keskeisten teemojen (yhteisten arvojen ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen, kilpailukykyisempi ja sosiaalisesti eheampi

unioni, EU globaalina ilmastojohtajana sekä kansalaisten kokonaisturvallisuuden takaaminen) edistämistä jäsenvaltiona.

Tässä E-kirjeessä esitetään pääasiallisen sisällön alla yleiset kannat työohjelman kuuteen painopistealueeseen (ml. keskeisimmät aloitteet) sekä parempaan sääntelyyn. Komission työohjelman eri aloitteisiin otetaan tarkemmin kantaa niitä koskevilla eduskuntakirjelmissä.

Pääasiallinen sisältö

Työohjelma rakentuu puheenjohtaja von der Leyenin suuntaviivojen kuuden painopisteen varaan:

1. Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (*A European Green Deal*)

Komissio esittää uudeksi kasvustrategiakseen vihreän kehityksen ohjelmaa, jossa kyse on ilmastoneutraaliustavoitteesta 2050 ja siihen sopeutumisesta eri sektoreilla (COM(2019) 640 final). Monet vihreän kehityksen ohjelman aloitteista on tarkoitus antaa tai toteuttaa jo komission toimikauden ensimmäisenä vuonna.

Kaiken keskiössä on ilmastolaki (sitova ilmastoneutraaliustavoite 2050), mutta ohjelma kattaa myös esimerkiksi vihreän kehityksen investointiohjelman (COM(2020) 21 final; E 62/2019 vp), oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin ja siihen liittyvän rahaston, kestävän rahoituksen strategian uudistamisen, koko elintarvikeketjua koskevan Pellolta pöytään -strategian, Euroopan avomerellä tuotettavan uusiutuvan energian potentiaalın hyödyntämisen, kokonaisvaltaisen kestävän ja älykkään liikkumisen strategian, uuden kiertotalouden toimintasuunnitelman ja vuoteen 2030 ulottuvan biodiversiteettistrategian, metsästrategian sekä EU:n 2030 kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteen nostamisen. Komissio aikoo esittää myös alojen älykästä integroitumista koskevan strategian ja kunnostamiseen kannustavan aloitteen rakennusosalalle.

Työohjelma ei sisällä tietoa siitä, että komissio olisi vuonna 2020 antamassa lainsäädäntöehdotusta, jolla mahdollistettaisiin EU:n jäsenvaltioiden osallistuminen Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä (ICAO) sovitun kansainvälisen lentoliikenteen markkinaehtoisien päästöjen hyvitysjärjestelmän (CORSA) vuonna 2021 alkavaan vapaaehtoiseen pilottivaiheeseen. Tähän osallistuminen edellyttää EU:n päästökauppadirektiivin 2003/87/EY muuttamista. EU ja jäsenvaltiot ovat tukeneet johdonmukaisesti CORSIAN perustamista ja jos EU-maat eivät voi osallistua pilottiin, tällä voi olla negatiivisia vaikutuksia järjestelmän käynnistymiseen ja toimintaan.

Suomi kannattaa tavoitetta siirtymisestä ilmastoneutraaliin talouteen Euroopassa vuoteen 2050 mennessä. EU:n pitkän aikavälin (2050) tavoitteen saavuttamisen kannalta on tärkeää, että myös lyhyemmän aikavälin tavoitteita tarkastellaan uudelleen. Komissio ehdottaa kesällä 2020 nykyisen 2030 tavoitteen (40 %) kiristämistä. Suomi katsoo, että tavoitteen tulisi olla vähintään 55 %. Suomi pitää tärkeänä, että uudet päästövähennykset kohdistetaan ensisijaisesti päästökaupparektorille. (E 61/2019 vp)

Suomi on pitänyt tarpeellisena, että EU:lle luodaan kasvustrategia, jonka tavoitteena on rakentaa maailman kilpailukykyisin, sosiaalisesti ehein vähähiilinen talous. Komission pyrkimys rakentaa EU:sta oikeudenmukainen ja hyvinvoiva yhteiskunta vastaa hyvin Suomen tavoitteita. Suomi pitää tärkeänä vihreän kehityksen ohjelman kasvustrategiaa

korostavaa ja horisontaalista tulokulmaa, joka koskettaa laajasti kansalaisia ja yrityksiä sekä talouden ja yhteiskunnan eri sektoreita. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden on poikkileikkava ilmastotyötä. (E 61/2019 vp)

Suomi pitää valitettavana, että komission työohjelma ei sisällä kansainvälisen lentoliikenteen markkinaehtoista päästöjen hyvitysjärjestelmää (CORSIA) koskevaa lainsäädäntöehdotusta. Olisi tärkeää, että ehdotus annettaisiin mahdollisimman pian, jotta jäsenvaltiot voisivat osallistua vuonna 2021 alkavaan pilottivaiheeseen. Ehdotuksen tulisi sisältää myös lentoliikenteen päästökaupan päästöoikeuksien ilmaisjaon vähentämistä koskevat muutosehdotukset.

2. Euroopan digitaalinen valmius *(A Europe fit for digital age)*

Digitaalinen murros on ilmaston ohella toinen von der Leyenin komission keskeisistä painopisteistä. Komission 19.2.2020 julkaisema datastrategia nostaa datan tämän murroksen keskeiseksi vauhdittajaksi edistämällä datan hyödyntämistä kansalaisten, talouden ja yhteiskunnan voimavarana. Samassa yhteydessä julkaistulla tekoälyä koskevalla valkoisella kirjalla komissio käynnisti valmistelun, joka tähtää tekoälyn kehittämiseen ja käyttöönottoon eurooppalaisia arvoja ja perusoikeuksia kunnioittaen. Tulossa on uusi digitaalisia palveluita koskeva ehdotus (sis. muun muassa e-kauppadirektiivin 2000/31/EY uudistamisen). Lisäksi tiedossa on verkko- ja tietoturvadirektiivin ja verkkovierailuasetuksen (ns. roaming) uudelleentarkastelut sekä säädösehdotus matkapuhelimien ja vastaavien laitteiden yhteisistä latureista.

Työohjelmassa on mainittu myös ehdotukset kryptovaroista ja digitaalisen rahoituksen vahvistamisesta kyberhyökkäyksiä vastaan. Komissio aikoo päivittää muun muassa digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman ja antaa tiedonannot tutkimuksen, innovoinnin ja eurooppalaisen tutkimusalueen tulevaisuudesta sekä Horisontti Euroopasta.

Yksi keskeisistä aloitteista on kokonaisvaltainen teollisuusstrategia, joka pyrkii tukemaan ekologista ja digitaalista siirtymää ja pitämään yllä reilua kilpailua. Sen vahvistamiseksi on tulossa pk-yritysstrategia. Erityisen huomion kohteena ovat media- ja audiovisuaalinen ala.

Komissio aikoo kiinnittää huomiota myös sisämarkkinalainsäädännön toimivuuteen. Se raportoi sisämarkkinoiden esteistä ja esittää toimintasuunnitelmaa sisämarkkinasääntöjen paremmaksi täytäntöönpanemiseksi ja valvonnaksi. Tasapuolisten toimintaedellytysten varmistamiseksi maailmanmarkkinoilla komissio suunnittelee antavansa valkoisen kirjan, jossa tarkastellaan uusia keinoja puuttua ulkomaisten tukien vääristäviin vaikutuksiin sisämarkkinoilla. Tällä pohjustetaan vuonna 2021 annettavaa lainsäädäntöehdotusta.

Liikenteen alalta työohjelmassa mainitaan lentoliikennepalveluita koskeva lainsäädäntöpaketti, joka sisältänee lentoasemaksudirektiivin 2009/12/EY ja lentoliikenneasetuksen (EY) N:o 1008/2008 uudelleentarkastelun. Jälkimmäisessä tarkoituksena on uudistaa etenkin lupavaatimusten sääntelyä, mutta keskustelua on ollut myös EU-lentoyhtiöiden omistusta ja kontrollia koskevien vaatimusten uudistamisesta ja asetuksen soveltamisalan laajentamisesta kattamaan esimerkiksi lentomiehien työehtoja ja sosiaalineläkökohtia ja uusia palveluita, kuten miehittämättömät ilma-alukset.

Euroopan digitaalisen valmiuden asettaminen yhdeksi komission päätavoitteista vastaa hyvin Suomen näkemyksiä. Digitalisaation ja datan käytön mahdollisuuksien

täysimääräinen hyödyntäminen on EU:n kestävän kasvun ja kilpailukyvyyn sekä teollisuuden ja yhteiskunnan uudistumisen avainkysymys ja ilmastoneutraalin talouden mahdollistaja.

Suomi kannattaa komission tavoitteita luoda kunnianhimoisella ja ihmiskeskeisellä datapolitiikalla eurooppalaisiin arvoihin pohjautuva yhtenäinen toiminta- ja innovaatioympäristö tasapuoliselle, vastuulliselle ja luottamukseen perustuvalla datan jakamiselle ja uudelleenkäytölle. Kokonaisvaltainen lähestymistapa datapolitiikkaan ja sektorit ylittävä yhteentoimivuus edistää toimialojen tehokkuutta, sisämarkkinan toimivuutta ja kilpailukykyä sekä vahvistaa kansalaisten oikeuksia ja yhteiskunnan toimivuutta. Datan laajamittainen saatavuus on myös edellytys vastuullisen tekoälyn kehittämiselle ja hyödyntämiselle EU:ssa.

Digitaalisten taitojen edistäminen kaikissa väestöryhmissä on keskeistä, mutta huomiota tulee kiinnittää myös siihen, miten digitalisaatio ja tekoäly muuttavat oppimista, opetusta ja oppimisympäristöjä.

Suomi korostaa teollisuusstrategiaan liittyen kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jonka perustana ovat tehokkaasti toimivat sisämarkkinat. Pk-yritysten toimintaedellytysten varmistaminen tulee asettaa keskeiselle sijalle. Huomiota tulee kiinnittää myös luovien alojen kilpailukyvyyn vahvistamiseen. Palvelumarkkinoiden ja erityisesti digitaalisten palveluiden edistäminen ovat yritysten arvонуonnin edellytyksiä. EU:n markkinoiden tulee säilyä avoimina ja turvata yrityksille tasapuolinen toimintaympäristö. On tärkeää varmistaa, että EU:n kilpailu- ja valtioneuvoston sääntely mahdollistaa jatkossakin tehokkaan puuttumisen kilpailua rajoittavaan toimintaan EU:n markkinoilla.

3. Ihmisten hyväksi toimiva talous *(An economy that works for people)*

Puheenjohtaja von der Leyen puhuu ainutlaatuisesta eurooppalaisesta sosiaalisesta markkinataloudesta, jossa yhdistyvät sosiaalinen oikeudenmukaisuus, kestävyys ja talouskasvu. Tiedonannollaan ”*Vahva sosiaalinen Eurooppa oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi*” (COM(2020) 14 final) komissio käynnisti vuoropuhelu- ja kuulemisprosessin valmistellakseen eurooppalaisen sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa koskevaa toimintasuunnitelmaa. Samanaikaisesti valmisteilla on ehdotus eurooppalaisesta vähimmäispalkasta työmarkkinaosapuolia ja muita asiaankuuluvia sidosryhmiä kuullen. Työohjelman mukaan siinä kunnioitetaan kansallisia perinteitä ja keskitettyjä sopimusneuvotteluja. Komissio aikoo myös vahvistaa nuorisotakuuta ja antaa ehdotuksen eurooppalaisesta työttömyysvakuutusjärjestelmästä.

Komission suunnitelmissa on tarkastella uudelleen talouden ohjausjärjestelmää ja esittää katsaus siihen, miten finanssipoliittiset säännöt ovat toimineet viime vuosina. Uudelleentarkastelu käynnistää laajan jäsenmaiden ja muiden intressiryhmien kuulemisen. Lisäksi komissio jatkaa sen seuraamista, miten Bulgaria ja Kroatia panevat täytäntöön poliittiset sitoumuksensa liittyen valuuttakurssimekanismiin liittymiseen ratkaisevana vaiheena ennen euron käyttöönottoa.

Työohjelmassa mainitaan myös pääomamarkkinaunionin toimintasuunnitelma ja pankkiunionin viimeistely. Tähän liittyen komissio antaa rahanpesunvastaisen toimintasuunnitelman. Verotuksen alalla luvassa on yritysverotusta koskeva tiedonanto ja toimintasuunnitelma veronkierron torjumiseksi ja verotuksen yksinkertaistamiseksi. Lisäksi komissio aikoo laatia tulliliittoa koskevan toimintasuunnitelman ja antaa tullin keskitettyä palvelupistettä koskevan säädösehdotuksen.

Suomi kannattaa komission tavoitteita sosiaalisesti oikeudenmukaisen ja kestävän eurooppalaisen talouden tukemiseksi.

Suomi pitää hyvänä, että komissio on julkaissut heti toimikautensa aluksi laajan sosiaalista Eurooppaa koskevan tiedonannon ja käynnistänyt prosessin, joka tähtää sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanosuunnitelman antamiseen alkuvuonna 2021. Tiedonanto on tarpeellinen täydennys Euroopan vihreän kehityksen ohjelmalle, ja se on hyvin linjassa Suomen aktiivisesti edistämän hyvinvointitalousajattelun kanssa. Kansallisia sosiaali- ja työllisyyspolitiikan kansallisia erityispiirteitä, kuten Suomen sopimiseen perustuvaa työmarkkinajärjestelmää, tulee kunnioittaa. (E 2/2020 vp)

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi osallistuu aktiivisesti ja suhtautuu avoimesti EMU:n kehittämiseen korostaen, että kullakin jäsenmaalla on ensisijainen vastuu omasta taloudestaan. Suomi toimii aktiivisesti pankkiunionin viimeistelemiseksi ottaen huomioon pankkien riskitasot. Suomi tukee myös pääomamarkkinaunionin syventämistä.

Verotuksessa tulee edistää sellaisia kansallisia ja kansainvälisiä ratkaisuja, jotka turvaavat ja vahvistavat Suomen veropohjaa globaalisti kestäväällä tavalla.

4. Vahvempi Eurooppa maailmannäyttämöllä (*A stronger Europe in the world*)

Komission työohjelma korostaa monenkeskisen sääntöperustaisen järjestelmän vahvistamista sekä yhteisten arvojen ja EU:n intressien puolustamista sekä sisäisten ja ulkoisten politiikkojen välisten yhteyksien ja kumppanuuksien vahvistamista. Tuleva keskeinen aloite on komission ja korkean edustajan yhteinen kokonaisvaltainen Afrikkastrategia, jonka tavoitteena on edistää taloussuhteita, luoda työpaikkoja molemmille mantereille ja syventää kumppanuutta kaikilla aloilla. Komissio pyrkii myös päättämään neuvottelut helmikuun lopussa 2020 umpeutuvan Cotonou-sopimuksen jälkeisestä uudesta kumppanuuksopimuksesta Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren eli AKT-maiden kanssa. Lisäksi komissio on tekemässä toimintasuunnitelmaa tasa-arvon ja naisten vaikutusvallan vahvistamisesta ulkosuhteiden avulla ja yhdessä neuvoston kanssa toimintasuunnitelmaa ihmisoikeuksista ja demokratiasta.

Laajentumispolitiikassa komissio ilmoittaa jatkavansa pyrkimyksiä jäsenyysneuvottelujen avaamiseksi Pohjois-Makedonian ja Albanian kanssa. Komissio on myös esittänyt tapoja tehostaa laajentumisprosessia, mukaan lukien metodologia ja vahvistettu investointikehys (COM(2020) 57 final). Komissio aikoo esittää ehdotuksen uudesta, vuoden 2020 jälkeisestä itäisestä kumppanuudesta uusin pitkän aikavälin politiikkatavoittein.

Kauppapolitiikan alalla komissio tekee kuluvan vuoden jälkipuoliskolla laajan aloitteen Maailman kauppajärjestön WTO:n uudistamisesta ja antaa tiedonannon Euroopan taloudellisen ja rahoituksellisen suvereniteetin vahvistamisesta. Lähtökohtana on euron kansainvälisen aseman vahvistaminen. Näin valmistellaan myös maaperää pakotemekanismin lujittamiselle ensi vuonna, jotta EU yhtäältä kestäisi paremmin kolmansien maiden asettamat pakotteet ja toisaalta EU:n asettamat pakotteet saataisiin pantua asianmukaisesti täytäntöön.

Vain vahva ja toimintakykyinen EU kykenee vaikuttamaan maailmanlaajuisesti. EU:n ulkopoliittisen aseman vahvistaminen edellyttää unionilta entistä vahvempaa yhtenäisyyttä, tehokkaampaa päätöksentekoa ja parempaa toimintakykyä.

Suomi pitää uuden komission vahvaa Afrikka-painotusta perusteltuna ja korostaa EU:n kokonaisvaltaisen Afrikka-kumppanuuden kehittämisen tärkeyttä (E 7/2020 vp).

Suomi katsoo, että EU:n uskottava laajentumispolitiikka on investointi koko Euroopan rauhaan, vakauteen, turvallisuuteen ja talouskasvuun. Suomi tukee EU-jäsenyysneuvotteluiden avaamista Albanian ja Pohjois-Makedonian kanssa. (E 15/2019 vp, E 5/2020 vp)

Suomi korostaa EU:n roolia monenvälisen kauppajärjestelmän säilyttämisessä ja vahvistamisessa. Maailman kauppajärjestön (WTO) uudistaminen ja sen uskottavuuden ja toimintakyvyn parantaminen ovat tärkeitä tavoitteita.

Suomi edistää johdonmukaisesti turvallisuus- ja puolustusyhteistyön kehittämistä unionissa. Komission työohjelma ei sisällä tähän liittyviä uusia aloitteita, vaan kuluvana vuonna huomio on jo käsittelyssä olevien ehdotusten loppuunsaattamisessa ja toimeenpanossa (Euroopan puolustusrahasto ja Euroopan rauhanrahasto).

5. Eurooppalaisen elämäntavan edistäminen (Promoting our European way of life)

Eurooppalaisen elämäntavan edistämiseksi suunnitteilla on osaamiseen, terveyteen, muuttoliikkeeseen ja turvallisuuteen liittyviä aloitteita. Euroopan osaamisohjelman päivittäminen on luvassa alkuvuodesta, Euroopan koulutusalueen edelleen kehittämiseen sekä integraatioon ja osallisuuteen liittyvät aloitteet loppuvuodesta, samoin kuin EU:n syövän torjuntasuunnitelma jäsenmaiden pyrkimysten tukemiseksi syöpien ehkäisyssä ja hoidossa sekä EU:n lääkestrategia lääkkeiden laadun ja turvallisuuden varmistamiseksi jatkossakin.

Uusi muuttoliikekokonaisuus tähänastisen umpikujan avaamiseksi on määrä antaa vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä. Kyse on ”koko reitin lähestymistavasta”, jossa otetaan huomioon muuttoliikkeen ulkoiset ja sisäiset ulottuvuudet ja jossa yksi keskeinen osa on yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän uudistus.

Lisäksi komissio aikoo esittää uuden turvallisuusunionistrategian. Sen tavoitteena on tuoda esiin jäsenmaiden toiminnan rinnalla unionitason toimien lisäarvo terrorismin, järjestäytyneen rikollisuuden ja hybridiuhkien torjunnassa, kyberturvallisuudessa ja kriittisen infrastruktuurin suojelussa. Komissio on laatimassa strategiat myös lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja ihmiskaupan torjumiseksi sekä vahvistamassa Europolin mandaattia tehostaakseen poliisiyhteistyötä.

Suomi katsoo, että EU:n strategiseksi tavoitteeksi tulisi ottaa eurooppalaisen koulutuksen nostaminen maailman parhaaksi. Sosiaalisen yhdenvertaisuuden kannalta jatkuvan oppimisen edistäminen on tärkeää, ja koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen tulee investoida. (E 2/2020 vp)

Suomi tukee EU-yhteistyön kehittämistä syövän vastaisessa taistelussa ja lääkealalla.

Suomi on sitoutunut yhteisiin eurooppalaisiin ratkaisuihin maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan kokonaisvaltaiseksi kehittämiseksi. EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan on oltava perus- ja ihmisoikeusperustaista. Toiminnan tulee perustua muuttoliikereittien tarkasteluun kokonaisuuksina ja politiikkasektoreiden yhteisiin, johdonmukaisiin toimiin. Yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistuksessa

Suomi pitää tärkeänä ratkaisun löytämistä ja järkevänä rakentaa työtä jo saavutetun sovun varaan. Uskottava maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka edellyttää tehokasta palauttamista. On tärkeää luoda kumppanuuksia muuttoliikkeen lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa.

Muuttuva toimintaympäristö ja erilaiset turvallisuusuhkat edellyttävät, että kansalaisten turvallisuutta edistetään kokonaisvaltaisesti, ja tässä suhteessa komission lupaama uusi laaja-alainen turvallisuusunionistrategia on linjassa Suomen ajaman kokonaisturvallisuusajattelun kanssa. On keskeistä torjua rajat ylittävää rikollisuutta, kuten ihmiskauppaa, sekä terrorismia. Suomen johdonmukaisena tavoitteena on vahvistaa sekä EU:n että jäsenvaltioiden valmiuksia hybridiuhkien torjumiseksi. Myös kyberturvallisuutta ja kyberrikostorjuntaa on edelleen kehitettävä.

6. Uutta vauhtia eurooppalaiselle demokratialle *(A new push for European democracy)*

Komissio toteaa työohjelmassaan demokratian olevan unionin ydinarvo, yhdessä perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kanssa. Komissio aikoo esittää eurooppalaisen demokratian toimintasuunnitelman, jolla on tarkoitus vahvistaa demokratioiden kestäkykyä, torjua disinformaatiota ja puuttua eurooppalaisiin vaaleihin kohdistuvaan ulkoisen häirinnän uhkaan. Toinen keskeinen työohjelman demokratiapainopisteen aloitteesta on Euroopan tulevaisuutta käsittelevä konferenssi, josta komissio on antanut tiedonannon tammikuussa (COM(2020) 27 final).

Osana uutta oikeusvaltiomekanismia komissio antaa kuluvan vuoden jälkipuoliskolla ensimmäisen vuosittaisen kertomuksensa, joka kattaa kaikki jäsenmaat. Komission työohjelmassa on myös uusi strategia perusoikeuskirjan täytäntöönpanemiseksi, sukupuolten tasa-arvostrategia (jonka jatkona palkka-avoimuutta koskevia ehdotuksia) ja seksuaalivähemmistöjen tasa-arvostrategia sekä romanien yhdenvertaisuutta ja osallisuutta koskeva seuranta-aloite sekä uhrien oikeuksia koskeva EU-strategia.

Loppuvuodesta annettava uusi kuluttaja-asioiden toimintaohjelma pyrkii mukauttamaan kuluttajansuojan nykytilanteeseen, etenkin ottaen huomioon rajat ylittävän kaupan ja verkkokaupan.

Vastatakseen Euroopan demografisiin haasteisiin komissio julkaisee alkuvuodesta raportin väestörakenteen muutosten vaikutuksista ja loppuvuodesta vihreän kirjan ikääntymisestä. Von der Leyenin komissio painottaa myös strategista ennakointia: ennen kesälomia luvassa on vuosittainen ennakointiraportti muutostrendeistä ja niiden vaikutuksista EU-politiikan tekemiseen.

Eurooppalaiseen demokratian toimintasuunnitelmaan liittyen Suomi korostaa muun muassa tasa-arvoisia osallistumisen muotoja, kansalaisjärjestöjen roolia ja demokratiakasvatuksen merkitystä. Uusien osallistumis- ja vaikuttamisvälineiden kehittämistä tulee jatkaa ja tietoisuutta nykyisistä välineistä lisätä. Suomi pitää myös unionin ja sen lainsäädäntömenettelyn avoimuuden lisäämistä tärkeänä.

Euroopan tulevaisuutta käsittelevä konferenssi on yksi keino edistää kansalaisten osallistamista (E 3/2020 vp).

Yhteiset arvot ja oikeusvaltioperiaate ovat EU:n toiminnan kulmakivi. Perusoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista on vahvistettava edelleen. Tulee pohtia, miten muut

toimielimet ja niiden työ, mukaan lukien neuvosto ja sen oikeusvaltiovuoropuhelu, voidaan sovittaa yhteen komission oikeusvaltiovuosikertomusta koskevan työn kanssa. (E ja EJ 17/2019 vp)

Suomi kannattaa vahvan EU:n tasa-arvostrategian laatimista ja pitää tärkeänä komission esiin nostamia strategian alustavia teemoja, kuten työelämän tasa-arvon ja taloudellisen itsenäisyyden edistämistä, sukupuolten palkka- ja eläke-eron poistamista sekä sukupuoleen perustuvan väkivallan torjumista. Suomi pitää tärkeinä myös komission suunnittelemia muita yhdenvertaisuutta edistäviä strategioita sekä huomion kiinnittämistä rikosten uhrien asemaan.

Lisäksi Suomi pitää tervetulleena komission aikomusta laatia vihreä kirja ikääntymisestä.

7. Parempi sääntely ja työohjelman liitteet

Lisäksi paremman sääntelyn työ jatkuu. Komissiolta odotetaan keväällä aiheesta tiedonantoa. Komissio pyrkii soveltamaan sääntelyssä yksi yhdestä -periaatetta (*one in, one out*), joka viittaa siihen, että samalla politiikkalohkolla hyvitetään uutta sääntelytaakkaa helpottamalla muuta hallinnollista taakkaa. Kyse ei ole puhtaan mekaanisesti sovellettavasta periaatteesta. Tarkoituksena ei myöskään ole heikentää EU:n sosiaalisia tai ympäristönormeja vaan varmistaa, että EU:n lainsäädäntö hyödyttää sen loppukäyttäjiä aiheuttamatta tarpeetonta taakkaa kansalaisille ja yrityksille, etenkin pk-yrityksille. Sääntelyssä on lisäksi tarkoitus ottaa digitaalisuus oletusarvoksi.

Kaikkiaan komission työohjelmaan 2020 on listattu 43 uutta politiikka- tai lainsäädäntöaloitetta (liite 1) sekä 126 prioriteettia jo käsittelyssä olevista ehdotuksista (näistä 56 liittyy tulevaan monivuotiseen rahoituskehukseen) (liite 3). Lisäksi ohjelma sisältää 44 REFIT-aloitetta sääntelyn yksinkertaistamiseksi (liite 2) sekä yhteensä 34 ehdotusta jo tehtyjen aloitteiden poisvetämiseksi (liite 4) tai voimassa olevien säädösten kumoamiseksi (liite 5).

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-sääntelyn on oltava tarkoituksenmukaista ja laadukasta. Komission yksi yhdestä -periaatteen soveltamisessa Suomi korostaa määrällisyyden sijaan lainsäädännön tarkoituksenmukaisuutta. Samalla kun luodaan uutta sääntelyä, tarkastellaan kriittisesti vanhaa sääntelyä ja tarvittaessa yksinkertaistetaan sitä. Tarpeetonta hallinnollista taakkaa vältetään. Näiltä osin työohjelman lähtökohdat ovat linjassa Suomen tavoitteiden kanssa. Sääntelyssä tulee lisäksi varmistaa käyttäjänäkökulman ja digitalisaation huomioiminen, miltä osin komission tavoitteet ovat oikeat.

Suomi pitää tervetulleena komission tavoitetta parantaa ennakointia, kehittää vaikutusarviointeja, tehostaa kuulemisia ja jatkaa REFIT-työtä sääntelyn yksinkertaistamiseksi. Paremman sääntelyn periaatteiden tulee toteutua EU-säädösten elinkaaren kaikissa vaiheissa. Toissijaisuusperiaatteen toteutumisen ohella tulee kiinnittää huomiota suhteellisuusperiaatteen toteutumiseen. (EJ 9/2019 vp)

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Toimielinten välisellä parempaa lainsäädäntöä koskevalla sopimuksella (15506/2015) toimielimet sopivat tehostavansa unionin vuotuista ja monivuotista ohjelmasuunnittelua

noudattaen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan komissio tekee aloitteet unionin vuotuisten ja monivuotisten ohjelmien laatimiseksi.

Komissio käy Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa vuoropuhelua sekä ennen vuotuisen työohjelmansa hyväksymistä että tämän jälkeen. Komissio ottaa asianmukaisesti huomioon Euroopan parlamentin ja neuvoston vuoropuhelun kussakin vaiheessa esittämät näkemykset, mukaan lukien niiden pyytämät aloitteet.

Komission työohjelman pohjalta toimielimet vaihtavat näkemyksiä tulevan vuoden aloitteista ja sopivat vuotuista toimielintenvälistä ohjelmasuunnittelua koskevasta yhteisestä julistuksesta. Siinä yksilöidään poliittisesti merkittävimmät asiat, joita olisi käsiteltävä lainsäädäntöprosessissa ensisijaisina. Toimielimet seuraavat säännöllisesti koko vuoden ajan yhteisen julistuksen täytäntöönpanoa.

Monivuotisessa ohjelmasuunnittelussa toimielimet vaihtavat uuden komission tultua nimitetyksi näkemyksiä lainsäädäntötyön päätavoitteista ja prioriteeteista uudella toimikaudella. Mahdollisuuksien mukaan keskustellaan myös alustavasta aikataulusta. Tavoitteena on parantaa pidemmän aikavälin suunnittelua. Komission aloitteesta toimielimet voivat laatia aiheesta yhteiset päätelmät, jotka Euroopan parlamentin puhemies sekä neuvoston ja komission puheenjohtajat allekirjoittavat.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Varapuheenjohtaja Maroš Šefčovič esitteli komission työohjelman 2020 Euroopan parlamentin täysistunnossa 30.1.2020.

Kansallinen valmistelu

Ministeriöt ovat laatineet EU-toiminnan ja vaikuttamisen suunnitelmat kuluvalle vuodelle helmikuussa 2020.

EU-asioiden komitea 28.2.2020

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 4.–6.3.2020

Eduskuntakäsittely

Komission työohjelma on ollut esillä osana yleisten asioiden neuvoston kokousten 10.12.2019 ja 25.2.2020 valmisteluja suuressa valiokunnassa 4.12.2019 ja 21.2.2020.

Viittaukset eduskunnalle jo toimitettuihin asiakohdiksiin on esitetty tässä muistiossa pääasiallisen sisällön yhteydessä.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

–

Taloudelliset vaikutukset

–

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

–

Asiakirjat

Commission Work Programme 2020; *A Union that strives for more*
https://ec.europa.eu/info/publications/2020-commission-work-programme-key-documents_en

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jaana Jokelainen (VNEUS), etunimi.sukunimi@vnk.fi, 0295 160 329
VNEUSin muut asiantuntijat, etunimi.sukunimi@vnk.fi

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat Hoitaa	YAN Yleisten asioiden neuvosto, Euroopan komissio VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, TPK, UM, VM, VTV, YM
